

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י"ג בחשוון תשע"ח | דף היומי בבלי: סנהדרין קט.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רס"ז עד תחילת סימן רס"ח. | לוח יומי מקוצר: עמוד מ"ג סימן רס"ז/רס"ח.
מוסר: פרק י"ג 'והנה יש כמה' עד 'ובהנה הבנים'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער יראת שמים עד 'ועתה הטוה אזנך'.

ענייני דיומא

מדוע לא ראוי לספר לאחרים שהקשת נראתה?

וכמו כן, רצוי שלא לספר לאחרים על הופעת הקשת, כיון שיש בכך אפשרות לסימן רע שהעולם ראוי למבול, ואין ראוי לפרסם בשורה רעה, וחכמינו ז"ל דרשו על ענין זה את הכתוב במשלי: "ומוצא דָּבָהּ הוא כְּסִיל".
[שו"ע רכט, א, ומשנ"ב א ויה]

הגם שמותר להסתכל על הקשת כדי לברך עליה, אסור להביט בה יתר על המידה, כיון שיש בה ממראה עצם כבוד השכינה, כפי שנאמר: "כְּמִרְאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיָוִם הַגֹּשֶׁם כִּן מִרְאָה הַנֶּגַע סָבִיב הוּא מִרְאָה דְמוֹת קְבוֹד ה'".
והפליגו חכמים בחומרת הדבר, ואמרו שהמסתכל בקשת יענש בכהיית העינים.

הדף היומי בהלכה

האם ניתן לכתחילה להתפלל ערבית בערב שבת לפני השקיעה?

פלג המנחה. ולדעת הגר"א יש להמנע מלהתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים, וכן מנהג רוב האשכנזים בארץ ישראל. ויש שהורו שאין (לאשכנזים) להקל בכך בארץ ישראל אלא בשעת הדחק; ויש שהתירו לנהוג כן אף בארץ ישראל.
[משנ"ב רסז, ג; ביאורים ומוספים דרשו, 6]

בימות הקיץ, שהימים ארוכים, נהגו במקומות רבים שאף אלו המתפללים בכל ימות השבוע תפילת ערבית לאחר צאת הכוכבים, מתפללים בערבי שבתות לפני השקיעה, בשל השעה המאוחרת לילדים הקטנים, או מטעמי נוחות בעלמא. והנוהגים כן יקפידו להתפלל מנחה לפני פלג המנחה; ובשעת הדחק, ניתן להקל להתפלל ערבית בציבור בבין השמשות, אף כאשר התפללו מנחה לאחר

הדף היומי בהלכה

מדוע משנים בשבת את נוסח ברכת 'השכיבנו'?

הברכה. וכן ביים טוב משנים את נוסח הברכה, הגם שאין בו את השמירה של השבת, כדי שלא לזלזל בכבוד יום טוב. ואם שכח וברך כבימות החול – אינו חוזר ומברך, אך אם נזכר ב'תוך כדי דיבור' לאמירת המילה "לעד", יוסיף גם את נוסח החתימה של שבת. [שו"ע רסז, ג, ומשנ"ב ז-ט; ביאורים ומוספים דרשו, 16]

בתפילת ערבית של ליל שבת, חותמים את ברכת השכיבנו בברכת "הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים", וכן משנים את סיום הברכה לפני חתימתה, בכל עדה כפי נוסחה. והטעם שאין חותמים "שומר עמו ישראל" כבימות החול, הוא משום שהשבת עצמה מהווה שמירה, ואין צורך בברכה מיוחדת לכך. ובנוסח בני ספרד, משמיטים את כל בקשות השמירה שבגוף

נוסח ברכת 'מקדש השבת' בתפילת מנחה של שבת

קדשך", בהתאם ללשון הרבים של המילה "בם", אולם, יש שכתבו שאין לשנות מהמקובל, ואכן כך הוא הנוסח בסידורים הישנים והמדייקים – "שבת קדשך" גם בתפילת מנחה. ויש שפירש שלשון הריבוי נסובה על המילים "באהבה וברצון", דהיינו שינוחו באהבה וברצון. [משנ"ב רסח, א; ביאורים ומוספים דרשו, 3-4]

מנהג בני אשכנז לומר בברכת 'מקדש השבת' שבתפילות השבת: בערבית – "וינוחו קָה", בשחרית – "וינוחו ב'ו", ובמנחה – "וינוחו קָם". ויש שכתב טעם לדבר, ששלוש המילים – בה, בו ורבם – יחד, הן בגימטריה נ"ז, כמספר הברכות שבתפילות ימי החול, תשע עשרה ברכות בכל אחת משלוש התפילות. ויש שכתבו שבתפילת מנחה צריך לשנות ולומר "והנחילנו... באהבה וברצון שבתות

קנין חכמה

חבל על מי שבונה שער לחצר שאינה קיימת...

אמר להם רבא לתלמידיו: בבקשה מכם, לא תירשו שני גיהנום. להיות יגעים ועמלים בתורה בעולם הזה ולא תקיימוה, ותירשו גיהנום במוותכם. ובחייכם לא נהניתם מזה העולם מחמת טורח הלימוד, ובמותכם תאבדו מהעולם הבא. [ארוחות צדיקים, שער יראת שמים]

אמר רבה בר רב הונא: כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו, במה יכנס? מכריז רבי ינאי: "חבל על דלית ליה דרתא, ותרעא לדרתא עביד!". פירוש: 'דרתא' – חצר, 'תרעא' – שער, ובא רבי ינאי לומר: מי שאין לו חצר, מה יועיל לו שיעשה שער בחנם? וכך התורה, אינה אלא שער להכנס בה ליראת שמים.

בעודו בעמק הבכא, לא ויתר על אמירת דברי תורה במהלך יום השבת, והיה אומר דברי תורה וכיבושין לעתים לעצמו בלבד, כפי שהיה נוהג כאשר היה יושב בבית מדרשו

קפדנית ודקדקנית, היה ממחר לאחוז במחט התפירה בידו באשר היה זה פיקוח נפש מוחשי וקיים, אך בשאר הזמן אפילו לא נגע במחט, למרות שהיה נתון בכך בסכנה עצומה כל רגע ורגע.

לא רק על שמירת השבת לא ויתר, אלא אף על מנהגי כבוד השבת לא היה מסכים לוותר כלל. את הלחם שחילקו במחנות מידי יום, היה שומר ומצניע לעצמו כדי שיהיה לו פת לכל סעודות השבת. ואם לא די בכך, אף היה מנסה להשיג מאכלי שבת אותם נוהגים לאכול בסעודות השבת. לא אחת התרוצץ נואשות לחפש חתיכת בצל, אותה נהג לאכול בסעודת השבת, כאשר היה מסכים לתת בתמורה לכך את כל אשר לו.

בעודו בעמק הבכא, לא ויתר על אמירת דברי תורה במהלך יום השבת, וכאשר היה מגיע זמן בין השמשות של יציאת השבת, היה אומר דברי תורה וכיבושין לעתים לעצמו בלבד, כפי שהיה נוהג כאשר היה יושב בבית מדרשו. (עלון ישמחו לפרשת בלק תשע"א)

הרב אברהם פוקס

אחת מדמויות ההוד שזכה להם דורנו, היתה דמותו הפלאית והאגדית של האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל, שעוד בצעירותו הרעיש תבל ומלואה בגאונותו המיוחדת ובעבודת ה' שלמעלה מהשגת אנוש שחרגה מכל גבול. במיוחד קנו להם שם השבתות הנעלות במחיצתו, החל מריקודו הסוער בקבלת השבת בעת אמירת "בואי בשלום", והמשיך בשולחנות הקדושים אותם ניהל בקדושה ובטהרה בסופה ובסערה, בהם גם לחם את מלחמת התורה, כאשר מידי שבוע בשבוע היה מחדש ציצים ופרחים של חידושי תורה עמוקים אותם העלה בפני המסתופפים בצילו.

גם בשנות עברה וזעם, כאשר שתה את כוס התרעלה עד תומם, לא ויתר כהוא זה על כל מנהגיו המיוחדים ליום השבת. הוא מסר את נפשו כפשוטו ממש על שמירת השבת עד קצה הגבול, כאשר אף לא הסכים לגעת במוקצה שלא לצורך פיקוח נפש ממש.

בתקופה מסוימת העבידו אותו במתפרה, ומלבד בשעות שבהם נערכה ביקורת

כששמע רבי מאיר שפירא שיש התנגדות לכך, הבין שמאת ה' הייתה זאת ומצד הקדושה, ולכן נתקלה בהצעה בהתנגדות ועיכובים

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על העקידה של יצחק והעקידה כשהאדם נאחז בסבך תאוותיו

"וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר נֹאחֵז בְּסִבְךָ בְּקִרְבֶּיךָ" (בראשית כ"ב, י"ג)

משנבחר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל לכהן כרבה של לובלין, חקר ודרש האם היו שם מתנגדים למינויו. נבוכו, אך הודו על האמת: היו גם היו. שמע ושמח, וקיבל את המינוי.

תמהו, והסבירו: רבותינו אמרו, שכאשר הלך אברהם אבינו לעקידה ניסה השטן לעכבו ולהניאו בתחבולות אין ספור, והתגבר על כל המניעות. וכשעכבו בעדו ממרום נשא עינו וראה איל נאחז בסבך קרניו, הלך והקריבו תחת בנו. ויש להבין, למה לא חשש שהשטן הוא שזימן את האיל?

והתשובה, שכתב רש"י (בראשית כ"ב, י"ג): 'שהיה האיל רץ אצל אברהם, והשטן סובכו ומערבבו באילנות: אילו היה זה ניסיון ומעשה שטן - היה מגיע בקלות ובלי עיכוב. רק דברים שבקדושה נתקלים בקשיים ומסתבכים!

כך, לא ידע האם ההצעה לכהן כרבה של לובלין באה מצד הקדושה, להגביר חיילים לה' ולתורתו, או מהצד האחר, להטיל עליו צרכי רבים ולהכשילו חלילה וחס. אבל כששמע שיש התנגדות לכך, אות היא שמאת ה' הייתה זאת ומצד הקדושה, ולכן נתקלה בהצעה בהתנגדות ועיכובים. לכן, דווקא קרן האיל שנאחזה בסבך, אף שנתקלה ולא נקרבה, נבחרה להיות הקרן של מתן תורה, ורעותה נבחרה להיות קרן השופר הגדול של אחרית הימים, וזהו השופר של ראש השנה.

הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל, נהג בימי אברכותו למסור שיעור מרתק לבני נוער, להאיר עיניהם ולפתוח ליבם בחכמה ומוסר, בשילוב סיפורים ומשלים כדרכו בקודש. היה שם בחור שהגיע לפרקים, בהגיעו היה שומע בעניין רב, מתפעל ומתרשם, ומקבל תועלת וחיוזוק. חבל שאינו מגיע מדי יום ביומו. שאלו: "מדוע לא באת אתמול?"

ענה בכנות: "אני מאוד אוהב לבוא ולשמוע את השיעור, אבל יותר מכך אוהב אני את משחק הכדורגל, פוטבול, כשיש משחק איני בא", חד וחלק.

התעניין רבי שלום: "מה זה פוטבול?"
השתאה: "מה, הרב אינו יודע! אז זה כך: יש מגרש, ומשני צדיו שיערים. יש כדור, ושתי קבוצות..."

רבי שלום הרים ידו: "הנח! איני תופס. אולי תוכל להראות, להדגים לי?"
איזו צהלה ושמחה! "הרב, מחר אביא כדור, ואחרי השיעור נצא למגרש!"
מוסכם. כולם חייכו וחיכו למאורע.

למחרת הגיע הנער עם הכדור, שמעו את השיעור בקוצר רוח והלכו בהמולה אל המגרש השומם, שיערים משני צדיו, ורבי שלום שמע בעניין כמה שחקנים בכל קבוצה ומה תפקידם.

"וכמה זמן אורך המשחק?" שאל.

"שעה וחצי", נענה.

"שעה וחצי! וכמה שיעורים הבקיעו שלשום?" התעניין.

"התוצאה הייתה שנים - אחד", נענה.

"שנים - אחד?! הווי אומר, שער לחצי שעה? איזה בזבוז! אני אראה לך איך אפשר להבקיע ארבעה שיעורים בזמן זה!"
כולם נדרכו.

הורה להציב את הכדור במרחק נגיעה מהשער, בעט, והכדור הבקיע!

"נו, תחזיר את הכדור ונבקיע שער נוסף!"

"זה לא נחשבו!", קבע הבחור.

"למה?" תמה רבי שלום.

"כי אין שחקנים שמפריעים, ואין שוער שיחסום את השער", הסביר.

"אהה! אז איך לא תבין???"

כשאתה בא לשיעור, כשאתה משחק כדורגל, זה לא נחשבו! למה שלא תבוא? שיעור מעניין ומרתק, עם סיפורים וצחוקים ודברי תורה מתוקים מדבש ונופת צופים.

אבל כשיש משחק, ואתה משתוקק לחזות בו, ומתגבר על עצמך ובא לשיעור, אה, כאן ניצחת במלחמת היצר, כאן הבקעת שער ויש להריע לך!..."

וכשתמצי לומר, זהו: "לפום צערא אגרא!" (אבות פ"ה מב"ב).

ולכן, היה שופר של איל, אילו של יצחק, השופר הנאחז בסבך על ידי השטן, לשופר של מתן תורה, שזה ענין התורה והמצוות, להתגבר על המפריעים ובכך לזכות. ואמרו במדרש (פרקי דרבי אליעזר, ל"ח), שבקרבן שמאל תקעו במתן תורה, ובקרבן ימין הגדולה יותר יתקעו בעתיד לבוא, שנאמר: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" (ישעיה כ"ו, י"ג).

ואמרו (בראשית רבה נ"ו, ט'): "וישא אברהם את עינו וירא והנה איל אחר" (בראשית כ"ב, י"ג): מהו "אחר"? אחר כל המעשים ישראל מסתבכים בעבירות ומסתבכים בצרות, ובראש השנה הם נוטלים שופר ותוקעים בו ונזכרים לפני הקדוש ברוך הוא, והוא מוחל להם. היינו, שאותו סבך שמסבך השטן הוא המלצת הטוב בעדנו, הן לכתובה וחתומה טובה בראש השנה, והן להיושע תשועת עולמים בגאולה הקרובה במהרה בימינו. אמן.

ויותר מזה, הרי לא תמיד השטן ניצח. הרי אפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון (ברכות נ"ז, ע"א). כמה פעמים גברנו אנו עליו.

כמה נאים דברי החוזה הקדוש מלובלין זצ"ל (המובאים ב'אור לשמים', חקת) בפסוק: "והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו" - "איל אחר, היינו שמלבד אותה עקידה יש עוד עקידה, כשהאדם נאחז בסבך תאוותיו וברשת מדוחי היצר ובפח מידותיו הרעות, ועוקר עצמו משם, ומתגבר ונשמר, גם זו בחינת עקידה. "בקרניו", מלשון: "כי קרן עור פניו" (שמות ל"ד, כ"ט), שאורו יהל עד כסא כבודו יתברך שמו".

(הגה"צ רבי אהרן טויסיג, מתוך 'מקרבן לתורה' ראש השנה)

עצה טובה לטפול בילדים, מאביו של רבי ניסים קרליץ שליט"א

סיפרה הרבנית ע"ה, אשת חבר למרן רבי ניסים קרליץ שיבלחט"א, שאבי רבנו – הגאון רבי מאיר זצ"ל – נתן לה עצה טובה בטפול בילדים, ושמועה מנשים שהעצה הזו הועילה גם להן:

היה זה כאשר יום אחד עלה רבנו וראה שקצת קשה עם הילדים. אמר לרבנית בהקנעה ובעדינות באופן שלא תפגע, שיש לו עצה טובה ומעשית כיצד להקל על הטרחה עם הילדים: במקום לבקש מהילדים לבוא לשולחן לאכול, האמא תניח על השולחן את האוכל והיא עצמה תטול ידים ותשב לאכול, ותאמר להם: "תראו, אמא כבר אוכלת!", וזה יגרום שהם כבר יבואו מעצמם...

הוסיפה הרבנית: "מזה למדתי עוד, כיצד להשכיב את הילדים בצורה קלה: במקום לבקש מהילדים ללכת לישון, הלכתי אני בעצמי לנוח מעט, והילדים היו מתלחשים ואומרים: 'אמא כבר הלכה לישון!' ואז היו הם בעצמם הולכים לישון. כך מרוויחים עוד שגם לאמא יש הזדמנות לנוח מעט..." (שם)

כיצד אבי הרבנית מרגיע את בנו?
שחה הרבנית ע"ה, כי יום אחד בתקופת ילדותה חזר אחד מאחיה הביתה, ובכה בפני אביה הגאון הצדיק רבי צבי הכהן קופשיץ זצ"ל, שחבר הציק לו בכיתה. "אחי בכה מאוד", סיפרה הרבנית, "ומעניין לשמוע כיצד הצליח אבא החכם להרגיע את בנו הנסער. הוא אמר לו: 'מדוע תבכה, בני? הרי אם משהי עשה לך דבר רע – אתה תמיד יכול לסלוח לו ובכך לפתור את כל הבעיות... אם היית מספר לי להפך, שאתה עשית משהו רע לאחד מחבריך – אז הייתי אומר שיש לך בעיה... אבל במקרה שלך, מה הבעיה? תסלח להוא וגמרנו...'
"דבריו של אבא הרגיעו את אחי. אפשר היה לראות איך במשפט אחד תכליתי, חינוכי ומוסרי מאין כמוהו, הצליח אבא להפוך את היגון לשמחה" (שם).
(מתוך 'נשיח בחוקיך', תשע"ז)

אברהם אבינו אירח רבבות אנשים, והתורה מתמקדת דווקא בפעם אחת בה לא הצליח לקיים מצוות הכנסת אורחים?

המשפיע החסידי הרה"ג רבי שמואל אריה רוזנבוים בשיחה המעוררת את הנפש ומלהיבה את הלב לעבודת הבורא ולמלחמת היצר.

יעקב א. לוסיגמן

של אברהם אבינו אנחנו למדים דווקא במקום שבו הוא לא קיים את המצווה. למה? כדי שנדע עד כמה חשוב הרצון. הוא רצה, התאמץ, רץ לקראתם למרות שהיה שרוי בכאבים, הוא עשה כל מאמץ, שחט שלושה פרים ו... לא קיים שום מצווה. אבל הוא לימד אותנו פרק חשוב ביחס לקיום המצוות כולן. כשאדם רוצה, מתאמץ וחותר להגיע למטרה – מעלה עליו הכתוב כאילו עשה!

נושא נוסף שכדאי להעמיק בו בפרשה זו הוא הנושא של מה שקרה אחרי עקידת יצחק. אברהם אבינו עמד לשחוט את בנו, צעד בדרך שלושה ימים כדי להעלותו לעולה, החזיק במאכלת ושלח את ידו כדי לשחוט אותו, ובסופו של דבר הקב"ה אומר לו "לא עלתה על לבי", לא התכוונתי שבאמת תשחוט את בנך. אברהם נושא את עינו ורואה איל נאחז בסבך בקרניו. אומר רש"י הקדוש: היצר הרע רצה להציק לו ולכן היה צריך להתמודד עם הוצאת האיל מתוך הסבך. כאן צריך לעצור לרגע ולשאול. מה קרה לו ליצר הרע? הוא באמת חשב שיצליח למנוע מאברהם אבינו עליו השלום להוציא את האיל ולהעלותו לעולה? הרי הוא רק עכשיו הגיע מדרך בת שלושה ימים כדי לשחוט את בנו יקירו מחמד עינו, חלום חייו וכל עתידו – רק כדי לקיים רצון ה'. להוציא את האיל מהסבך זה בדיוק מה שיפריע לו?!

התשובה היא שהיצר הרע לא עושה חשבונות. הוא לא נושא קל וחומר. הוא עושה את העבודה שלו, וגם אחרי הכישלונות הכי גדולים שלו, הוא לא עוצר ומחשב מסלול מחדש. הוא ממשיך ומנסה שוב ושוב, בתקווה שיום אחד הוא יצליח, אם לא במשהו גדול, אז לפחות בעבירה קטנה שנעשית ברגע של חוסר ביישוב הדעת וכדו'.

עוד דבר שאנחנו יכולים ללמוד מזה הוא שבמלחמת היצר אין חופשות. אברהם אבינו עמד עכשיו בניסיון הכי גדול שהיה ליצור אנושי אי פעם, ובכל זאת הוא לא מקבל חופשה. רגע לאחר מכן הוא צריך להתמודד עם ניסיון חדש. זה בא ללמד אותנו שלא נצפה לחופשות. יהודי צריך להיות מוכן לקרב בכל רגע נתון, וגם אחרי שהוא כבש פסגות והגיע לדרגות נשגבות, הוא עדיין צריך להתמודד גם עם הניסיונות הקטנים והשוליים כביכול.

"פרשת 'וירא' מתחילה בפסוקים המתארים מעשה נפלא שאירע עם אברהם אבינו. הוא זכה להשראת השכינה ביום השלישי למיתו, והנה הוא רואה שלושה אנשים ניצבים עליו, מיהר לרוץ לקראת טרח והכין להם ארוחה, שחט עבורם שלושה פרים, הגיש לפניהם חמאה וחלב, עוגות, פת לחם, מעט מים, הושיב אותם תחת העץ, נתן להם לרחוץ את רגליהם ועוד ועוד.

"אם נחשוב קצת על התיאור הזה של התורה, חייבים אנו להתייחס לפליאה עצומה שמתעוררת מאליה. אברהם אבינו אירח בשנות חייו רבבות בני אדם. אולי אפילו מאות אלפים. ביתו היה פתוח לרווחה לכל עובר דרך. לא היו לו מצוות אחרות, וכל ימיו עסק בהכנסת אורחים. איפה כל זה מוזכר בתורה? במילה אחת בודדת, וגם היא בדרך רמז: "ויטע אברהם אשל בבאר שבע", וחז"ל דורשים ש'אשל' זה ראשי תיבות של 'אכילה', שתיה לינה. מכאן אנחנו לדים שהוא עסק בהכנסת אורחים.

מילה אחת בתורה שמרמזת על תקופת חיים של אבינו אברהם עליו השלום. מילה אחת, וגם היא ברמז!

והנה בפרשת וירא אנחנו מקבלים תיאור מלא של האירוע בו מארח אברהם אבינו שלושה מלאכים. הוא בעצם לא קיים פה שום מצווה. הם לא היו אנשים, הם לא היו רעבים, הם לא אכלו את מה שהוא הגיש בפניהם ולא היו זקוקים לעץ שיגן עליהם מפני השמש הקופחת שבאותו היום הוציאה הקב"ה מנרתיקה. ופתאום, דווקא במקום שבו לא זכה אברהם לקיים את המצווה, אנחנו מקבלים תיאור מפורט, עם התפריט המלא, אילו מאכלים הוגשו בפניהם, מה ביקש אברהם להכין אבל בסופו של דבר לא יכול היה להגיש להם, כמות המים שניתנה להם ועוד ועוד.

הייתכן?

תקופת חיים שלמה מוזכרת ברמיזה קלה, ומעשה אחד שבו לא הצליח אברהם אבינו לקיים את המצווה החשובה הוא זה שמוזכר באריכות גדולה ובפירוט מלא:

התשובה היא שהא גופא באה התורה ללמד אותנו. את מידת הכנסת האורחים